

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2017 m. sausio 12 d.¹

Byla C-48/16

ERGO Poist'ovňa, a.s.
prieš
Alžbeta Barlíková

(Okresný súd Dunajská Streda (Dunaška Stredos apylinkės teismas, Slovakija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Savarankiškai dirbantys prekybos agentai — Direktyva 86/653/EEB — 11 straipsnis — Teisė gauti komisinį atlyginimą — Panaikinimas — Trečiosios šalies ir atstovaujamojo sudarytos sutarties dalinis nevykdymas — Sąvoka „ne dėl atstovaujamojo kaltės“

1. Šis *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunaška Stredos apylinkės teismas, Slovakija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui galimybę patikslinti kai kurias esmines Direktyvos 86/653/EEB² 11 straipsnio sąvokas, susijusias su prekybos agento atlyginimu tuo atveju, kai atstovaujamojo ir trečiosios šalies sudaryta sutartis iš dalies nevykdoma.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

2. Direktyvos 86/653 11 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Teisė gauti komisinį atlyginimą gali būti panaikinta, jei ir tik tiek, kiek:

- yra nustatoma, kad sutartis tarp trečiosios šalies ir atstovaujamojo nebus vykdoma, ir
- sutartis nevykdoma ne dėl atstovaujamojo kaltės.

2. Bet koks komisinis atlyginimas, kurį prekybos agentas jau yra gavęs, yra grąžinamas, jeigu yra panaikinama teisė jį gauti.

3. Sutartys, kuriose nukrypstama nuo šio straipsnio 1 dalies taip pakenkiant prekybos agentui, yra draudžiamos.“

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo (OL L 382, 1986, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 177).

Slovakijos teisė

3. Direktyva 86/653 į Slovakijos Respublikos teisę perkelta Komercinio kodekso (*Obchodný zákonník*) Nr. 513/1991 652 ir paskesniais straipsniais.

4. Jo 652 straipsnio 1 ir 5 dalyse nurodyta:

„1. Komercinio atstovavimo sutartimi prekybos agentas kaip prekybininkas įsipareigoja atlikti atstovaujamajam veiksmus, skirtus tam tikros rūšies sutartims (toliau – „sandoriai“) sudaryti arba derėtis ir sudaryti minėtus sandorius atstovaujamojo vardu ir sąskaita, o atstovaujамasis įsipareigoja sumokėti prekybos agentui komisinį atlyginimą.

<...>

5. Jei šiame skirsnyje nenurodyta kitaip, komercinio atstovavimo sutarčiai taikomos tarpininkavimo sutarties nuostatos.“

5. Be to, *Obchodný zákonník* (Civilinis kodeksas) (*zákon č. 40/1964 Zb.*) 801 straipsnyje numatyta:

„1. Draudimo sutartis nebegalioja, kai įmoka už pirmąjį draudimo laikotarpį arba vienkartinė įmoka nesumokamos per tris mėnesius nuo tos dienos, kai baigėsi joms sumokėti nustatytas terminas.

2. Draudimo sutartis nebegalioja ir tada, kai įmoka už vėlesnį draudimo laikotarpį nesumokama per mėnesį nuo tos dienos, kai buvo įteiktas draudiko reikalavimas sumokėti, jeigu įmoka nebuvo sumokėta iki minėto reikalavimo įteikimo <...>.“

Faktinės aplinkybės, procesas ir pateikti prejudiciniai klausimai

6. 2012 m. kovo 13 d. draudimo bendrovė ERGO ir Alžbeta Barlíková, atitinkamai ieškovė ir atsakovė pagrindinėje byloje, sudarė sutartį „Tarpininkavimo sutartis su priklausomu finansiniu agentu“ (toliau – sutartis).

7. Sutartyje buvo nurodyta, kad A. Barlíková bus ERGO draudimo tarpininkė kaip priklausoma finansinė agentė. Pagal šią sutartį „tarpininkavimas“ apėmė pasiūlymų sudaryti draudimo sutartį su trečiaja šalimi (toliau – klientas) teikimą, draudimo sutarties sudarymą su klientu ir kitos veiklos, lemiančios draudimo sutarties sudarymą su klientu, vykdymą. A. Barlíková buvo įgaliota sudaryti ir pasirašyti draudimo sutartis ERGO vardu.

8. Sutartyje taip pat buvo nurodyta, kad tarpininkavimas laikomas sėkmingu, jei klientas sumoka ERGO suderėtą draudimo įmoką. Be to, A. Barlíková turėjo aktyviai ieškoti klientų, atlikti analizes ir teikti informaciją klientams.

9. A. Barlíková turėjo gauti komisinį atlyginimą už naujų draudimo sutarčių sudarymą ir jis buvo skaičiuojamas kaip draudimo įmokos sumos arba šios sutarties metinės draudimo įmokos procentinė dalis. Šie komisiniai turėjo būti sumokėti A. Barlíková iš anksto, naujos draudimo sutarties sudarymo dieną, su sąlyga, kad atitinkama draudimo sutartis lieka galioti, o klientas sumoka draudimo įmoką už konkretų trejų arba penkerių metų laikotarpį. Jeigu įmoka už pirmąjį mėnesį nebuvo sumokama, teisė į komisinį atlyginimą, susijusį su minėta draudimo sutartimi, buvo prarandama. Jeigu klientas praėjus trimis mėnesiams nuo draudimo sutarties sudarymo dėl bet kokios priežasties nustoja mokėti draudimo įmoką, komisinis atlyginimas proporcingai mažinamas.

10. A. Barlíková surado ERGO keletą klientų, kurie sudarė draudimo sutartis su šia draudimo bendrove. Pagal šias sutartis jai buvo avansu iš anksto sumokėti komisiniai atlyginimai. Kai kurie klientai praėjus 3–6 mėn. nuo draudimo sutarties sudarymo nustojo mokėti sutartą draudimo įmoką, todėl teisiškai draudimo sutartys nustojo galioti, klientams nepatenkinus ERGO mokestinių reikalavimų. Kai kurie klientai nustojo mokėti draudimo įmokas dėl to, kad „prarado pasitikėjimą“ ieškove.

11. Baigus galioti draudimo sutartims ERGO išrašė sąskaitą faktūrą A. Barlíková 11 421,42 EUR sumai, reikalaudama grąžinti komisinį atlyginimą pagal minėtas nuostatas, tačiau A. Barlíková šios sąskaitos neapmokėjo. Todėl ERGO iškėlė bylą teisme.

12. A. Barlíková tvirtina, kad individualios draudimo sutartys nutrauktos dėl ERGO kaltės. Ji pabrėžė, kad ERGO netinkamai elgėsi su klientais, net ir po sutarties sudarymo kėlė jiems įvairius klausimus ir siuntė priminimus net jeigu įmoka buvo sumokėta. Todėl klientai prarado pasitikėjimą ERGO kaip draudimo bendrove ir nustojo mokėti įmokas. Klientai tai nurodė ERGO siųstuose laiškuose.

13. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, ar pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnį tokiu atveju, kaip nagrinėjamas minėtame teisme, prekybos agentas turi teisę pasilikti jau išmokėtą komisinį atlyginimą.

14. Šioje byloje 2015 m. lapkričio 23 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. sausio 27 d., *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunaiska Stredos apylinkės teismas) pateikė tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo (toliau – Direktyva 86/653) 11 straipsnyje esantis žodžių junginys „sutartis tarp trečiosios šalies ir atstovaujamojo nebus vykdoma“ turi būti aiškinamas taip, kad:
 - a) sutartis visiškai nevykdoma, t. y. tokia situacija, kai nei trečioji šalis, nei atstovaujamas net iš dalies nevykdo sutartyje numatytų įsipareigojimų; ar
 - b) sutartis nevykdoma iš dalies, t. y. pavyzdžiui, nesudaroma tiek sandorių, kiek buvo numatyta, arba sutartis galioja ne visą numatytą laikotarpį?
2. Jeigu pirmojo klausimo b punkte pateiktas aiškinimas teisingas: ar Direktyvos 86/653 11 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad komercinio atstovavimo sutarties nuostata, pagal kurią agentas turi grąžinti proporcingą savo komisinio atlyginimo dalį, jei tarp atstovaujamojo ir trečiosios šalies sudaryta sutartis nebuvo įvykdyta planuotos apimties arba komercinio atstovavimo sutartyje nurodytos apimties, nėra agentui nepalanki nukrypstanti nuostata?
3. Ar tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, vertinant, ar sutartis nevykdoma „dėl atstovaujamojo kaltės“ pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalies antrą įtrauką, turi būti nagrinėjama:
 - a) tik teisinės aplinkybės, tiesiogiai lėmusios sutarties galiojimo pasibaigimą (pavyzdžiui, sutarties galiojimas baigiasi dėl to, kad trečioji šalis neįvykdė joje numatytų įsipareigojimų);
 - b) ar reikia nagrinėti ir tai, ar tokias teisinės aplinkybes lėmė atstovaujamojo elgesys su minėta trečiąja šalimi, dėl kurio trečioji šalis prarado pasitikėjimą atstovaujamuoju ir dėl to neįvykdė sutartyje su atstovaujamuoju numatytų įsipareigojimų?“

15. Rašytines pastabas pateikė Slovakijos ir Vokietijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

Analizė

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

16. Pagal Direktyvos 86/653 1 straipsnį šia direktyva siekiama suderinti nacionalines priemones, kuriomis reglamentuojami prekybos agentų ir jų atstovaujamojo santykiai, kiek tai susiję su derybomis „dėl *prekių* pardavimo arba pirkimo“³. Tačiau pagrindinė byla susijusi ne su prekių, bet su (draudimo) paslaugų pardavimu. ERGO teigimu, Direktyvos 86/653 nuostatos šioje byloje netaikomos.

17. Taigi galima kelti klausimą, ar Teisingumo Teismas apskritai turi jurisdikciją priimti prejudicinį sprendimą tokioje byloje, nes akivaizdu, kad ji nepriskiriama Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytai sričiai. Iš tiesų (fizinės) prekės ir (nematerialios) paslaugos yra du gana skirtingi dalykai.

18. Teisingumo Teismas jau yra nagrinėjęs šį klausimą, kalbant apie Direktyvą 86/653. Jis nuosekliai konstatavo, kad kai nacionalinės teisės aktuose esant išimtinai vidaus situacijoms pasirenkami tokie patys sprendimai, kokie numatyti ES teisėje, kad, be kita ko, būtų išvengta diskriminacijos arba konkurencijos iškraipymo, egzistuoja aiškus Europos Sąjungos interesas, jog, siekiant ateityje išvengti aiškinimo skirtumų, iš ES teisės perimtos nuostatos ar sąvokos būtų aiškinamos vienodai, nesvarbu, kokiomis aplinkybėmis jos taikomos⁴.

19. Šiuo klausimu dėl Belgijos įstatymo, susijusio su komercinio atstovavimo sutartimis, Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, kad „nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimas susijęs ne su prekių pirkimo ar pardavimo sutartimi, o su <...> agentavimo sutartimi, <...> tai nepaneigia, kad perkeldamas šios direktyvos nuostatas į vidaus teisę Belgijos teisės aktų leidėjas nusprendė tapačiai vertinti šias dvių skirtingų rūšių situacijas“⁵.

20. Kaip pažymi Slovakijos vyriausybė, nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas buvo priimtas siekiant perkelti Direktyvą 86/653 į nacionalinę teisę. Taip Slovakijos teisės aktų leidėjas ketino tą patį režimą taikyti ir prekes, ir paslaugas parduodantiems prekybos agentams.

21. Taigi manau, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus.

1 klausimas

22. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, tinkamai aiškinant Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalį, prekybos agento teisė gauti komisinį atlyginimą taip pat gali būti panaikinta, jei sutartis iš dalies nevykdoma.

Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalies formuluotė

23. Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad teisė gauti komisinį atlyginimą gali būti panaikinta, jei ir tik tiek, kiek yra nustatoma, kad sutartis tarp trečiosios šalies ir atstovaujamojo nebus vykdoma ir jei sutartis nevykdoma ne dėl atstovaujamojo kaltės.

3 — Išskirta mano.

4 — Visų pirma, kiek tai susiję su Direktyva 86/653, tai yra nuosekli teismo praktika nuo tada, kai buvo priimtas 2006 m. kovo 16 d. Sprendimas *Poseidon Chartering* (C-3/04, EU:C:2006:176, 14–19 punktai). Taip pat žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 30 punktas).

5 — Žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 30 punktas).

24. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad „vienintelis teisės praradimo pagrindas, kuriam būtinos abi aplinkybės, aiškiai minint atstovaujamąjį, pabrėžia pastarojo vaidmens svarbą teisės į komisinį atlyginimą egzistavimui“⁶.

25. Žodžiai „tik tiek, kiek“ rodo, kad reikia skirti visišką ir dalinį sutarties nevykdymą, antraip jie būtų nereikalingi.

26. Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalis daugumoje kalbinių versijų yra suformuluota panašiai⁷. Tačiau keliose kalbinėse versijose, tarp jų – ir slovakų, nėra žodžių „tik tiek, kiek“⁸.

27. Skirtingos ES teisės aktų kalbinės versijos yra vienodai autentiškos⁹. Taigi aiškinant ES teisės nuostatas reikia palyginti skirtingas kalbines versijas¹⁰. Be to, skirtingos ES teisės akto kalbinės versijos turi būti aiškinamos vienodai¹¹.

28. Kadangi daugumoje direktyvos 11 straipsnio 1 dalies kalbinių versijų yra žodžiai „tik tiek, kiek“, man atrodo pakankamai aišku, kad ES teisės aktų leidėjas būtent taip ir ketino suformuluoti šią nuostatą. Tai patvirtina aplinkybė, kad ši papildoma frazė yra visose kalbinėse versijose, buvusiose priimančiosios Direktyvos 86/653, išskyrus versiją graikų k.

29. Be to, kalbinių versijų nesutapimo atveju nagrinėjama nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, bendrą struktūrą ir tikslą¹².

Direktyvos 86/653 tikslas ir bendra struktūra

30. Kaip jau buvo nurodyta, Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamas teisės gauti komisinį atlyginimą panaikinimas. Tačiau Direktyvos 86/653 7 straipsnio 1 dalyje ir 10 straipsnio 1 dalyje atitinkamai reglamentuojamas teisės gauti komisinį atlyginimą atsiradimas ir šio atlyginimo išmokėjimas. Šios nuostatos yra tarsi teisės gauti komisinį atlyginimą panaikinimo kita medalio pusė.

31. Direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje šiuo klausimu nurodyta, kad komisinis atlyginimas turi būti išmokėtas, kai ir tik tiek, kiek yra įvykdyta kuri nors viena iš nurodytų aplinkybių¹³. Kadangi ši nuostata „atspindi“ Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalį, abi nuostatos reikėtų aiškinti lygiagrečiai.

32. Be to, Direktyvos 86/653 17 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyta, kad prekybos agentas turi teisę į nuostolių atlyginimą, jei ir *tik tiek, kiek* yra įvykdomos tam tikros sąlygos.

33. Ši teisė į nuostolių atlyginimą glaudžiai susijusi su teise gauti komisinį atlyginimą, nes ja prekybos agentui siekiama atlyginti už atstovaujamajam suteiktą prestižą ir tęstinę finansinę naudą, gaunamą dėl prekybos agento veiksmų.

6 — Žr. 2008 m. sausio 17 d. Sprendimą *Chevassus-Marche* (C-19/07, EU:C:2008:23, 20 punktą).

7 — Pvz., žr. versijas ispanų k. („en la medida“), danų k. („i det omfang“), vokiečių k. („soweit“), estų k. („ulatuses“), prancūzų k. („dans la mesure où“), italų k. („nella misura in cui“), lietuvių k. („tik tiek, kiek“), maltiečių k. („sal-limiti li“), nyderlandų k. („voor zover“), lenkų k. („o ile“), portugalų k. („na medida em que“), rumunų k. („în măsura în care“).

8 — Žr. versijas čekų, graikų, latvių ir slovakų k.

9 — Žr. 1982 m. spalio 6 d. Sprendimą *Cilfit ir kt.* (283/81, EU:C:1982:335, 18 punktą).

10 — Ten pat.

11 — Pvz., žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Genil 48 ir Comercial Hosteleria de Grandes Vinos* (C-604/11, EU:C:2013:344, 38 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką) ir 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Parlamentas / Taryba* (C-490/10, EU:C:2012:525, 68 punktą).

12 — Žr. 2007 m. birželio 14 d. Sprendimą *euro Tex* (C-56/06, EU:C:2007:347, 27 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

13 — Atstovaujamas pagal susitarimą su trečiaja šalimi turi arba turėjo būti įvykdęs sandorį arba trečioji šalis turi būti įvykdžiusi sandorį.

34. Apskritai Direktyva 86/653 siekiama suderinti su komercinio atstovavimo sutarties šalių teisiniais santykiais susijusių valstybių narių teisę¹⁴. Iš direktyvos antros konstatuojamosios dalies matyti, kad ja siekiama, be kita ko, suvienodinti konkurencijos sąlygas ES, pašalinti prekybos agentų veiklos apribojimus ir užtikrinti didesnę prekybos sandorių saugumą¹⁵.

35. Be to, Teisingumo Teismas yra ne kartą išaiškinęs, kad direktyva visų pirma siekiama apsaugoti prekybos agentus jiems bendraujant su atstovaujamaisiais, todėl joje, be kita ko, pateiktos nuostatos, kuriomis reglamentuojamas komercinio atstovavimo sutarčių sudarymas ir nutraukimas (direktyvos 13–20 straipsniai)¹⁶. Dėl Direktyvos 86/653 17–19 straipsnių Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad direktyvoje nustatytos privalomos¹⁷ taisyklės, kurios numato minimalią prekybos agento apsaugą¹⁸.

36. Be to, kaip suprantu, nuo pat pradžių direktyva buvo grindžiama siekiu sukurti vienodas sąlygas atstovaujamiesiems, kurie vykdo veiklą vidaus rinkoje, pasitelkdami prekybos agentus: kad galėtų investuoti ir vykdyti veiklą, atstovaujamieji turi žinoti, kokios taisyklės jiems yra taikomos dėl kompensacijų ir atlyginimo jų naudojamiems prekybos agentams¹⁹.

37. Šiuo tikslu Direktyva 86/653 nustatoma sistema, kuria siekiama rasti teisingą atstovaujamojo ir prekybos agento interesų pusiausvyrą.

38. Siūlau atidžiau paanalizuoti direktyvos III skyriuje²⁰ nustatytą atlyginimo sistemą.

39. Pagal Direktyvos 86/653 6 straipsnio 1 dalį, jeigu šiuo klausimu tarp šalių nėra jokio susitarimo ir, nepažeidžiant valstybių narių privalomų nuostatų dėl atlyginimo dydžio, prekybos agentui turi būti mokamas atlyginimas, kuris mokamas prekybos agentams, paskirtiems tokio agento veiklos vietoje, už prekių, numatytų komercinio atstovavimo sutartyje, pristatymą.

40. Direktyvos 86/653 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bet kuri atlyginimo, kuris keičiasi atsižvelgiant į verslo sandorių skaičių arba vertę, dalis šioje direktyvoje yra laikoma komisiniu atlyginimu.

41. Pagal direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą prekybos agentas turi teisę gauti komisinį atlyginimą už prekybos sandorius, kurie sudaryti komercinio atstovavimo sutarties galiojimo metu, kai sandoris buvo sudarytas vykdant agento veiklą.

14 — Žr. 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 10 punktas); 2000 m. liepos 13 d. Sprendimą *Centrosteeel* (C-456/98, EU:C:2000:402, 13 punktas); 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 18 punktas); 2009 m. kovo 26 d. Sprendimą *Semen* (C-348/07, EU:C:2009:195, 14 punktas) ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 36 punktas). Taip pat, pvz., žr. T. Fock „Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie“, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden Badenas, 2001, p. 25.

15 — Žr. 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 17 punktas); 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 23 punktas); 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 19 punktas) ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 37 punktas).

16 — Žr. 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Bellone* (C-215/97, EU:C:1998:189, 13 punktas); 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 20 ir 21 punktai); 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 19 ir 22 punktai); 2008 m. sausio 17 d. Sprendimą *Chevassus-Marche* (C-19/07, EU:C:2008:23, 22 punktas) ir 2009 m. kovo 26 d. Sprendimą *Semen* (C-348/07, EU:C:2009:195, 14 punktas).

17 — Žr. 2000 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Ingmar* (C-381/98, EU:C:2000:605, 21 ir 22 punktai); 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Honyvem Informazioni Commerciali* (C-465/04, EU:C:2006:199, 22 ir 34 punktai) ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 40 punktas).

18 — Žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimą *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663, 52 punktas). Taip pat žr. E. Rott-Pietrzyk „Agent Handlowy – Regulacje Polskie i Europejskie“, C.H. Beck, Varšuva, 2006, p. 68.

19 — Žr. mano išvadą byloje *Agro* (C-507/15, EU:C:2016:809, 56 punktas).

20 — Direktyvos 86/653 6–12 straipsniai.

42. Direktyvos 10 straipsnyje nurodytos aplinkybės, kurioms susiklosčius mokamas komisinis atlyginimas²¹. Jo 1 dalyje nurodyta, kad komisinis atlyginimas turi būti išmokėtas, kai tik ir tik tiek, kiek atstovaujamas ar trečioji šalis įvykdė ar atstovaujamas turėjo įvykdyti sandorį.

43. Galiausiai reikėtų turėti omenyje, kad nagrinėjama byla susijusi su tęstiniu atstovaujamojo ir trečiųjų šalių tarpusavio įsipareigojimu. Tai atitinka pačios draudimo sutarties esmę. Manau, tokiomis aplinkybėmis nebūtų pagrįsta reikalauti visiško nevykdymo, nes tai reikštų, kad, esant tęstinei prievolei, atstovaujajam sistemingai ir be išlygų tektų visa rizika, jeigu sutartis nebūtų vykdoma taip, kaip buvo numatyta. Tai neatitiktų prekybos agento ir atstovaujamojo interesų pusiausvyros, nustatytos Direktyvoje 86/653.

Siūlomas atsakymas į 1 klausimą

44. Remiantis tuo, kas nurodyta, taip pat tinkamu Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalies aiškinimu, prekybos agento teisė gauti komisinį atlyginimą gali būti panaikinta ir dalinio sutarties nevykdymo atveju.

2 klausimas

45. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti, ar pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 2 ir 3 dalis draudžiama komercinio atstovavimo sutarties sąlyga, pagal kurią agentas privalo grąžinti proporcingą savo komisinio atlyginimo dalį, jei tarp atstovaujamojo ir trečiosios šalies sudaryta sutartis nebuvo įvykdyta planuotos apimties arba komercinio atstovavimo sutartyje nurodytos apimties.

46. Pagal direktyvos 11 straipsnio 2 dalį bet koks komisinis atlyginimas, kurį prekybos agentas jau yra gavęs, grąžinamas, jeigu panaikinama teisė jį gauti.

47. Akivaizdu, kad tai gali būti taikoma tik tiek, kiek ši teisė yra panaikinama.

48. Direktyvos 11 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad sutartys, kuriose nukrypstama nuo šio straipsnio 1 dalies, taip pakenkiant prekybos agentui, yra draudžiamos.

49. Kaip suprantu, tai reiškia, kad, kol šalys nenukrypo nuo direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje nustatytų aiškių principų, t. y. kad teisė gauti komisinį atlyginimą panaikinama tik jeigu ir tik tiek, kiek: 1) nustatoma, kad sutartis tarp trečiosios šalies ir atstovaujamojo nebus vykdoma; ir 2) sutartis nevykdoma ne dėl atstovaujamojo kaltės, direktyvos 11 straipsnio 3 dalis nepažeidžiama.

50. Taigi į antrąjį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 2 ir 3 dalis nedraudžiama tokia komercinio atstovavimo sutarties sąlyga, pagal kurią agentas privalo grąžinti proporcingą savo komisinio atlyginimo dalį, jeigu atstovaujamojo ir trečiosios šalies sudaryta sutartis nebuvo įvykdyta planuotos apimties arba komercinio atstovavimo sutartyje nurodytos apimties. Dėl tokios sąlygos negali nutikti taip, kad iš direktyvos 11 straipsnio 1 dalies kylantys reikalavimai būtų aiškinami pakenkiant prekybos agentui.

21 — Žr. 2008 m. sausio 17 d. Sprendimą *Chevassus-Marche* (C-19/07, EU:C:2008:23, 18 punktą).

3 klausimas

51. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar žodžiai „ne dėl atstovaujamojo kaltės“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalį, yra susiję tik su teisinėmis aplinkybėmis, tiesiogiai lėmusiomis sutarties pasibaigimą, ar ir su atstovaujamojo elgesiu esant teisiniams santykiams su šia trečiąja šalimi.

52. Atrodo, kad pagal Slovakijos teisę sutartos draudimo įmokos nesumokėjimas tiesiog yra būdas nutraukti sutartį. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia išsiaiškinti, kiek šiuo klausimu yra svarbus atstovaujamojo elgesys.

53. Direktyvos 11 straipsnio 1 dalies formuluotė nėra visai aiški, nes iš jos žodžių „ne dėl kaltės“ neaišku, dėl ko būtent atstovaujamas neturi būti kaltas²². Be to, direktyvoje šie žodžiai išsamiau neapibrėžti.

54. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, kai Sąjungos teisės nuostatoje nėra jokios aiškos nuorodos į valstybių narių teisę šios nuostatos prasmei ir apimčiai nustatyti, tokia nuostata visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai²³.

55. Palyginus Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalies ir jos 18 straipsnio tekstą, aiškėja šiek tiek kitokia situacija.

56. 18 straipsnyje nustatyta, kokiais atvejais nėra mokėtinas nuostolių atlyginimas ar kompensacija, į kurią prekybos agentas turi teisę nutraukus atstovavimo sutartį. Šiuo klausimu šio straipsnio a punkte nustatyta, kad toks nuostolių atlyginimas ar kompensacija nemokama, kai „atstovaujamasis komercinio atstovavimo sutartį nutraukė todėl, kad prekybos agentas *nevykdo įsipareigojimų ir dėl to pagal nacionalinę teisę būtų galima pateisinti neatidėliotiną komercinio atstovavimo sutarties nutraukimą*“²⁴.

57. Nors gali kilti klausimas, ar „įsipareigojimų nevykdymas“ apima daugiau nei „kaltė“²⁵, man atrodo labai svarbi sąsaja su nacionaline teise. Tokia sąsaja nėra akivaizdi iš direktyvos 11 straipsnio 1 dalies, todėl sąvoką „kaltė“ atstovaujamojo atžvilgiu šioje nuostatoje reikia suprasti plačiau nei direktyvos 18 straipsnio a punkto sąvoką „įsipareigojimų nevykdymas“ prekybos agento atžvilgiu.

58. Be to, direktyvos 11 straipsnio 1 dalį ir vėl reikia nagrinėti atsižvelgiant į direktyva ir jos nustatytą sistemą siekiamus tikslus²⁶. Šiuo klausimu sąvoką „kaltė“ reikėtų aiškinti savarankiškai.

59. Nacionaliniai sutartis reglamentuojantys įstatymai, kuriais grindžiama komercinio atstovavimo sutartis, apskritai labai skiriasi. Tam tikrais atvejais šaliai gali pakakti tiesiog nutraukti sutartos draudimo įmokos mokėjimą, kad sutartis būtų nutraukta. Nustatant kaltės sąvoką, reikia atsižvelgti į aplinkybes, apimančias daugiau nei teisinės priežastys, tiesiogiai lemiančios sutarties nutraukimą, nes dažnai šios priežastys visai nenurodo galimos kaltės.

22 — Atrodo, kad kai kuriose Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalies kalbinėse versijose neatsakoma į klausimą, ar iš atstovaujamojo turi būti reikalaujama kokio nors neteisėto elgesio. Nors iš versijos anglų k. man tai atrodo pakankamai aišku („blame“), to negalima pasakyti, pavyzdžiui, apie versiją prancūzų k., kurioje veikia kalbama apie tai, ar atstovujamajam galima priskirti atsakomybę („l'inexécution n'est pas due à des circonstances imputables au commettant“). Be to, atrodo, kad versija slovakų k. yra panašesnė į versiją anglų k., nes joje yra „kaltės“ elementas.

23 — Žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Abcur* (C-544/13 ir C-545/13, EU:C:2015:481, 45 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

24 — Išskirta mano.

25 — Kalbinės versijos ir vėl skiriasi. Pavyzdžiui, versijoje vokiečių k. kalbama apie neteisėtą elgesį („wegen eines schuldhaften Verhaltens“), o versijoje prancūzų k. ir vėl vartojama „atsakomybės priskyrimo“ sąvoka („un manquement imputable“).

26 — Dėl Direktyvos 86/653 17 straipsnio žr. 2015 m. gruodžio 3 d. Sprendimą *Quenon K.* (C-338/14, EU:C:2015:795, 21 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

60. Atstovaujamajam tenka atsakomybė už jo įtakos sferai priskiriamą riziką. Tai galima ir reikėtų nustatyti atsižvelgiant į visas nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes. Atlikdamas tokį vertinimą, nacionalinis teismas turėtų atsižvelgti į atitinkamus komercinius papročius.

61. Taigi į trečiąją klausimą reikėtų atsakyti taip, kad žodžiai „ne dėl atstovaujamojo kaltės“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalį, yra susiję ne tik su teisinėmis priežastimis, tiesiogiai lemiančiomis sutarties nutraukimą, bet ir su atstovaujamojo elgesiu esant teisiniams santykiams su šia trečiąja šalimi.

Išvada

62. Remdamasis pateiktais argumentais, siūlau taip atsakyti į *Okresný súd Dunajská Streda* (Dunaiska Stredos apylinkės teismas, Slovakija) pateiktus klausimus:

Remiantis tinkamu 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo 11 straipsnio 1 dalies aiškinimu, prekybos agento teisė gauti komisinį atlyginimą taip pat gali būti panaikinta ir dalinio sutarties nevykdymo atveju.

Pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 2 ir 3 dalis nedraudžiama tokia komercinio atstovavimo sutarties sąlyga, pagal kurią agentas privalo grąžinti proporcingą savo komisinio atlyginimo dalį, jeigu atstovaujamojo ir trečiosios šalies sudaryta sutartis nebuvo įvykdyta planuotos apimties arba komercinio atstovavimo sutartyje nurodytos apimties. Dėl tokios sąlygos negali nutikti taip, kad iš direktyvos 11 straipsnio 1 dalies kylantys reikalavimai būtų aiškinami pakenkiant prekybos agentui.

Žodžiai „ne dėl atstovaujamojo kaltės“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 86/653 11 straipsnio 1 dalį, susiję ne tik su teisinėmis priežastimis, tiesiogiai lemiančiomis sutarties nutraukimą, bet ir su atstovaujamojo elgesiu esant teisiniams santykiams su šia trečiąja šalimi.